

Ugyancsak ebben a sorozatban jelent meg az UNESCO Általános Információs Programja számára készített szemle, amely 17 fejlett ipari ország információpolitikai gyakorlatát és alkalmazását tekinti át. (National information policies: a review of the situation in seventeen industrialized countries, with particular reference to scientific and technical information, *Michael W. Hill*. The Hague: FID, 1989. 107 p.)

A szemle a következő országok összehasonlító elemzését teszi lehetővé: Ausztrália, Ausztria, Kanada, Magyarország, Japán, Hollandia, Norvégia, Lengyelország, az Egyesült Királyság, az USA és a Szovjetunió. Ahol lehetőség volt rá, a szerkesztő a műszaki-tudományos információpolitikát helyezte előtérbe. A kötet nyilvánosan hozzáférhető, de nem könnyen fellelhető információkat tartalmaz a különböző társadalmi, gazdasági és politikai struktúrájú országok információpolitikájának fejlődéséről.

Nemzetközi Közgazdasági Lexikon

Befejeződtek a "Nemzetközi Közgazdasági Lexikon" munkálatai. A lexikon a FID történetében eddig a legnagyobb projektum eredménye, 6 országból 50 közreműködő 10 évi munkáját reprezentálja. Német, angol és orosz nyelven értelmezi a gazdasági rendszerek összehasonlításának és kapcsolatának fontosabb fogalmait és ismerteti ezek intézményi rendszerét. Közel 1500 kifejezést ölel fel.

A projektum irányító területének elnöke *Csikós Nagy Béla* akadémikus, a nemzetközi koordinátor – egyben a szerkesztőbizottság elnöki – tisztét *Földi Tamás* töltötte be. A projektumot jeletős mértékben támogatta az MTA és az Országos Tudományos Kutatási Alap. A lexikon 1990 tavaszán jelenik meg Hollandiában.

Összeállította: *Hegedűs Péter*

Egy régi-új vállalkozás: központi lelőhelyjegyzék a külföldi időszak kiadványokról

ORSZÁGOS SZÉCHÉNYI KÖNYVTÁR	
KURRENS KÜLFÖLDI IDŐSZAKI KIADVÁNYOK A MAGYAR KÖNYVTÁRAKBAN	
LELŐHELYJEGYZÉK	
1985/86	
5 1. kötet A-D	
Budapest, OSZK 1989	ISSN 0324-6175

Kurrens külföldi időszak kiadványok a magyar könyvtárakban : lelőhelyjegyzék / készült az Országos Széchényi Könyvtár Külföldi Folyóiratok Katalógusa Nem-

zeti Periodika Adatbázis Szerkesztőségében *Berke Barnabásné* és *Tószegi Zsuzsanna* irányításával. - 5. 1985/86 : a Nemzeti Periodika Adatbázisban tárolt kiadványok. - Budapest : OSZK, 1989. - 4 db. ISSN - 0324-6175

"Az Országos Széchényi Könyvtár a hatvanas évek elejétől rendszeresen közzétette a kurrens folyóiratok országos lelőhelyjegyzékét abból a célból, hogy a legtöbb tudományos információt legfrissebben hozó dokumentumokról az érdekeltek mihamar áttekintést kapjanak. A nyomtatott lelőhelyjegyzék két évtized alatt kilencszer adott számot a könyvtárakba került folyóiratokról... Utolsó hagyományos technikájú jegyzékünk már nem teljes körűnek készült, csak az 1980–1982-re bejelentett új indulású és megváltozott című kiadványok lelőhelyadatait ölelte fel (megjelent 1984-ben)" – ennyit mond az 1989 februárjában készült főigazgatói előszó az OSZK központi lelőhelyjegyzékének eddigi pályafutásáról. Fogadjuk el belőle a kilenc megjelenési alkalmat, mégha ez a mostani "hagyománnyal rendelkező, mégis szinte gyökeresen új kiadvány" – nyilván címváltozási okból – csak ötödik kötetnek jelöli is magát.

Hogy mi e mostani lelőhelyjegyzék újdonsága, nyilván sejtí az olvasó. Nevezetesen az, hogy

- ▶ számítógépi támogatással készült,
- ▶ egy átfogóbb és online szolgáltatásra kerülő adatállományból, a *Nemzeti Periodika Adatbázis* (NPA) 1981 és 1986 közötti bejelentéseket tartalmazó állományából lett mintegy "kivonva".

A lelőhelyjegyzék felhalmozásával és előállításával kapcsolatos teljesítményeket értékeltesék az alábbi adatok:

- ▶ az isten tudja hány utalótételt nem számítva, 15 467 leírás az időszaki kiadványok betűrendjében a tulajdonos könyvtárak 1985. és 1986. évi bejelentéseinek állományadataival (a fenti számhoz képest néhány százaléknyi tétel még közöletlenül is maradt, minthogy "jegyzékzártaig" nem sikerült hibátlanra tenni az összes bejelentett cím bibliográfiai leírását);
- ▶ 1083 a lelőhelykönyvtárak száma (közülük 670 budapesti székhelyű); a mutatókötetben – természetesen – ezek jegyzéke kétszeresen is szerepel (a lelőhelykódok, illetve teljes és rövidített nevek szerinti sorrendben), s a következők tudhatók meg segítségével: a könyvtárak neve, címe, postacíme, telefon- és telexszáma, az adott könyvtárra vonatkozó selejtezési és szolgáltatási kódok;
- ▶ a négy darabból álló, túlnyomórészt kéthasábosan nyomott "szet" összterjedelme XVI + 2462 oldal, a következő "darabonkénti" megoszlásban: 1. előszó, tájékoztató magyar és angol nyelven, törzsrész A–D, XVI, 1–596. p.; 2. törzsrész E–M, 597–1343. p.; 3. törzsrész N–Z, 1344–2024. p.; 4. mutatók, úm. kulcs cím és ISSN/KSSN mutató, a lelőhelykönyvtárak jegyzékei, országnévkódok, a használt rövidítések jegyzéke, errata, 2026–2462. p.
- ▶ a "szet" összsúlya 5 kg 95 dkg, amitől még a főigazgató is megijedhetett, mivel előszavában azt írja, hogy: "El kell azon is gondolkodni – készítőnek és felhasználónak egyaránt –, lehet-e s kell-e vállalkozni még egyszer ekkora adattömegnek papírfőmájában történő kiadására?"

A lelőhelyjegyzék használati mikéntjének bemutatásától bátran eltekinthetünk: az ezt szolgáló tájékoztató egzakt és szemléletes, még csak túl sincs írva. Öt perc alatt "meg lehet tanulni".

Szakmai teljesítmény gyanánt a lelőhelyjegyzék egyértelműen nagy tett. Örülök neki, hogy mindazok neve, összesen 28 név, akik az NPA-val, illetve vele kapcsolatban – kitalálóként, programozóként, témafelelősként, tételszerkesztőként és irányítóként – érdemeket szereztek, ott olvasható a címlap verzióján. (Sajnos, Sárdy Péter és Vajda Gábor máris néhai közülük.)

Az sem kétséges, hogy a lelőhelyjegyzék meghatározó módon "nemzeti" könyvtári attrakció, s mint ilyen, a jó öreg Széchényi Könyvtár mind gyorsabb ütemű megújulásáról és korszerűsödéséről tanúskodik. Figyelemre méltó, hogy eközben oldódik benne a "nemzeti könyvtári hatóság"-nak nevezhető görccs is,

amit abból a pár sorból olvasok ki, amelyben a szerkesztőség köszönetet mond a vállalkozásban közreműködő könyvtáraknak a tehermegosztásért, ahelyett, hogy az MM-től kapott felhatalmazásaira hivatkozott volna. (Itt egyébként illett volna a tehermegosztásban oroszánrészt vállaló könyvtárak nevét is felüntetni, lett volna rá hely terjedelmnövelés nélkül.)

Bonyolultabb a dolog, ha arra a kérdésre kell válaszolnom: "gyakorlati attrakció"-nak is elmegy-e a lelőhelyjegyzék. E tekintetben némileg ambivalens vagyok, s azt kell mondanom, hogy

- ▶ feltétlenül igen, amikor feldolgozásnemesítő, -pontosító és -egységesítő hatására, könyvtári címjegyzékként való használatának lehetőségére gondolok;
- ▶ sokkal kevésbé akkor, amikor "két évre szólósága" és háromévnnyi kisése jut az eszembe.

Ez utóbbi két ok miatt a lelőhelyjegyzék "mérget lehet venni rá volta" eléggé meggyöngyül, minthogy 1986-hoz képest a lelőhelyek igencsak megritkultak, sőt talán százsámra meg is szűntek. Pl. az OMK-ba járatott külföldi folyóiratok száma 1988-ban 614 címmel volt kevesebb, mint 1986-ban, ami a teljes sokaság 22%-a. És: valószínű, hogy a többi könyvtárban még kedvezőtlenebbül alakult a helyzet.

Az iménti tény – persze – nem az Országos Széchényi Könyvtár hibája, de ettől a tény tény marad. Belőle a nemzeti könyvtárra nézvést egyetlen kívánság fogalmazható meg: operatív, lehetőleg "évrekész" lelőhelyjegyzékekre volna szükség, különösen ezekben a "nem szeretem" években. Ezért még egyszer hivatkoznom kell a főigazgatói előszóra, amely a mikrohordozón (CD-ROM-on) való megjelenítés, illetve az online lekérdezés célszerűségét veti fel az NPA teljes adatállományának vonatkozásában. Jómagam ezt a kétvényi adatállománnyal való debütálást is szívesen láttam volna mikrohordozón.

Végül volna még egy kívánságom az NPA vezető munkatársaihoz-menedzselőihez is. Előbb-utóbb az adatbázis olyan elemzését szeretném tőlük elvárni, amelyből a külföldi időszaki kiadványokkal való hazai ellátottság mérvadó mutatói kerekednek ki.

Összefoglalva: remélem, hogy az Országos Tudományos Kutatási Alaptól, az OMFB-MTA adatbázis-építési pályázatból és az MM Kulturális Alaptól nyert és nyerendő támogatások biztosítani fogják az NPA kiteljesedését még az előttünk álló nehéz periódusban is. Ha csak valamennyire komolyan gondoljuk a szelektív fejlesztést, egyenesen így kell fogalmaznom: éppen ez a nehéz periódus követeli meg, teszi elengedhetlenné e vállalkozás további támogatását.

Futala Tibor